

I

Janinka byla křehká, téměř průsvitná. Byla jako zlatoočko, které s čirými křídly tkanými ze zlatých nitek, pistáciovým tělíčkem a dlouhými, dlouhými tykadélky, jimiž šermovalo vstříc sklu okenní tabulky, ulpívalo v rohu parapetu, dokud je Gerta nevyпустиła do teplé červencové noci. Janinka byla křehká jako pápěří, vysoká drobná dívka s jemnými oblina-
mi ňader, hubenýma nohama a závojem nepořádně ostříha-
ných, pod ramena splývajících plavých vlasů. Mlčela, když se s Gertou setkala poprvé, a nebylo to studem. Mlčela větši-
nou, uzavřená do vnitřního světa plného exotických květin, barevných motýlů, cizokrajných zvířat a rostlin, které svými šlahouny splétaly ornamenty v arabesky nevídaných tvarů. Na okraj své vnitřní krajiny pouštěla Gertu i ostatní děti, nejraději však pana Kmentu, kterého prvního vždycky při-
zvala, aby nakouknul, vplížil se mezi listy pralesního porostu hustě osázeného květinami střapatých i oblých okvětních lístků. Jako by pana Kmentu vždycky zasáhla vůně linoucí se z hustě pomalované čtvrtky papíru, stál nad ním dlouho a s mírným úsměvem se procházel cestami jejích vnitřních krajin, naplněný mírem. Pak Janinku pohladil po plavých vlasech a k jejím tázavým modrým očím seslal tichou pochvalu, po níž sklopila štětinky kratičkových světlých řas a usmála se vstříc svému dílu. Pak se mohli podívat i ostatní, co se Janince podařilo vykouzlit tentokrát. Gerta stála hrdě za jejími zády a zářila, jako by to byla práce jejích rukou, jako by Janinčino i její bylo totéž.

— *Sehr gut*, říkala.

A jako poslední se vracela z mumraje dětí ke svému stolu, aby dokreslila džbán s květinou nebo lidskou dlaň, jak měli tu hodinu uloženo. Janinčin výkres pak zářil mezi strohými kresbami uhlem jako drahokam, uchycený prádelními

kolíčky na dlouhé šňůře natažené podél zdi, uprostřed, jako bystrozraký mezi slepými, květinová džungle mezi neumělými pahýly lidských paží, mezi pochroumanými tvary hranatých džbánek.

Vracely se pak s Janinkou podél zdi Jakobskirche, podél kostela jezuitů, parkem táhnoucím se od Künstlerhausu k rozcestí Pressburger StraÙe a podél prvních domů až k ulici Blatné. Gerta povídala a do rytmu kroků pohupovala plátěnou taškou s akvarelovými barvičkami a sadou štětců, Janinka ji následovala, vždy o malý kousek pozadu. Tolik předválečných let se spolu vracely stejnou cestou domů, a pak to všechno skončilo, pan Kmenta zmizel z jejich životů, a maminka tehdy říkala, že stejně už byl všemu konec, vždyť Gerta právě nastoupila na střední školu, a takovým už pan učitel Kmenta nemohl vyprávět o slavných umělcích, jako byl Michelangelo nebo Rembrandt, ani jim nemohl dávat úkoly z kresby.

Janinka by mohla ještě rok pana Kmentu navštěvovat, ale sekretářka školy do telefonu jen stroze oznámila, že letos se kurzy pana Kmenty neotvírají, ani nebudou, a že o jiném místě, kde by pan Kmenta svůj výtvarný kurz vedl, neví. Gerta tehdy smutně zavěsila sluchátko v kabince veřejné poštovní spojovalny. Janince stály v očích slzy a kostnatá ručka se jí třásla. Seděly pak spolu na lavičce v parku, ruku v ruce, Janinka se sklopenou hlavou mlčela a pozorovala své temně modré střevíčky skrývající hubená chodidla, Gerta upírala oči do zlátnoucích keřových kaskád. Bylo babí léto roku 1939, a zmizení pana Kmenty a jejich výtvarného kurzu, který přece měly už od konce minulého školního roku zamluvený, možná předznamenávalo maminčina záhadná slova, která teď u nich doma padala tak často.

— Teď už bude všechno jinak a nikdo už nebude tak šťastný jako dřív, řekla Gerta a otočila se k Janince. Janinka

v pravidelném rytmu nechávala paty střevíčků dopadat na hrot nožky lavice. S hlavou skloněnou kývla, jakože rozumí, a dál mlčela.

II

Válka byla dlouhá. Začala nenápadně, aniž by si Gerta všimla, a rozpínala se, až se nakonec vklínila do všech koutů jejich života. Zrušením kurzu pana Kmenty to začalo a pokračovalo plíživě až k nim, domů, přímo do jejich kuchyně, kde se otec nad novinami smál, když jim předčítal, jak z kavárny Esplanade hnali svlečeného Žida tak rychle, až si pod schody srazil vaz. Matka se tehdy rozplakala nad tak nedůstojným koncem lidského života. Neobešlo se to bez křiku, stejně jako když věnovala půllitr mléka paní Goldsteinové odvedle, protože nestihla nakoupit v hodinách určených Židům. Tehdy si Gerta myslela, že to jsou katastrofy jejich domácnosti, zemětřesení odehrávající se mezi zdmi jejich bytu, ohrožující poklid mezi rodiči. Modlila se pak ve svém pokoji, aby paní Goldsteinová nechodila za nimi, když bude zas potřebovat mléko, modlila se, aby se matka nenechala obměkčit malou Hanou s očima velikýma a tmavýma jako první pučké kaštiny, kterou měla paní Goldsteinová v náručí. Nebo se modlila, aby už z města zmizeli lidé poposedávající na chodnicích s bryčkami naloženými nábytkem, kteří v matčině tváři vždycky vyvolali smutek, stejně jako každé setkání s paní Kocurovou z vedlejšího domu, které se zastřelil jejich Jirka, prý protože nás zradili. Tehdy Gerta nechápala, proč otec poslal matku do ložnice, zatímco to zaraženému Friedrichovi, který přišel o spolužáka, vysvětloval. Jeho pochyby rozptýlil jediným slovem. Řekl: *zbabělci*. A Friedrich, otcova árijská pýcha, jejich Fridříšek, to pochopil, jako ostatně vždycky. Nic nemohlo stát mezi ním a otcem.